

378.147(082)

Т 78

*Міністерство освіти і науки України
Криворізький державний педагогічний університет
Кафедра педагогіки і методики трудового
та професійного навчання*

**ТРУДОВА ТА ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА
МОЛОДІ НА ЗАСАДАХ ОСОБИСТІСНО
ОРІЄНТОВАНОГО ПІДХОДУ**

*Присвячено 75-річчю Криворізького
державного педагогічного університету*

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної
конференції (21-22 жовтня 2004 р.)

РОЗДІЛ 2. ПРОФОРІЄНТАЦІЯ ТА ТРУДОВА ПІДГОТОВКА УЧНІВ ЗАГАЛЬНООСВІТНЬОЇ ШКОЛИ

*Яковлева В.А.
Криворізький ДПУ*

РОЗВИТОК ХУДОЖНЬО – ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ ІЗ ТРУДНОЦАМИ У СПІЛКУВАННІ

Як одне із актуальних завдань, визначених Національною доктриною розвитку освіти в Україні ХХІ ст., творчість розглядається у широкому розумінні як важлива умова формування багатогранної особистості. У світлі нових концепцій виховання людини перевага надається формуванню молодого покоління, здатного творчо включатися в життєдіяльність, самостійно розв'язувати доступні проблеми. В той же час основна школа гостро відчуває потребу в оновленні наукової бази, яка дозволила б учителям розвивати творчий потенціал і забезпечувати цей складний процес на належному науковому і професійному рівні. У цьому віці художня діяльність стає природною і необхідною для подальшого формування і розвитку учнів. Творчість дає змогу виявити резерви дитини. Завдяки художньо-творчій діяльності школяр має змогу пізнати нові шляхи власного вдосконалення.

Актуальність дослідження проблеми розвитку художньо-творчого потенціалу учнів із труднощами у спілкуванні зумовлена насамперед наявністю практичної потреби у використанні потенційних ресурсів цих школярів як основної сили у вирішенні завдань розвитку їх творчих здібностей і активності. Обґрунтування і подальше дослідження комплексу проблем, пов'язаних із розумінням специфіки самої творчості, природи, сутності й структури творчого потенціалу дитини, дає можливість більш глибоко розкрити механізм становлення і реалізації творчих здібностей учнів із труднощами у спілкуванні засобами художньої діяльності. Творчий потенціал є важливим надбанням як суспільства в цілому, так і окремої людини, що дає можливість ефективно вирішувати суто практичні завдання, пов'язані з використанням людського потенціалу в розвитку українського суспільства.

Аналіз досліджень, що стосуються творчого потенціалу (Т.Сущенко, В.Сухомлинський, В.Томашевський та інш.) дозволив виділити декілька важливих положень, які суттєво впливають на розкриття сутності й змісту художньо-творчого потенціалу школярів основної школи, зокрема учнів з труднощами у спілкуванні. З'ясовано, що вихідними джерелами творчого потенціалу людини є вчення класичної

філософії про парні діалектичні категорії потенційного і актуального. Зазначено, що потенціал—це сукупність можливостей, засобів у певному виді діяльності, людські ресурси та суб'єктивні здібності дитини, рівень її свідомості, підготовленості до того чи іншого виду діяльності. Зовнішні фактори відіграють значну роль у розвитку творчого потенціалу, проте рушійною силою і його основою є внутрішні фактори. Саме вони є важливими чинниками саморозвитку, самореалізації, самовизначення, вільних дій і вчинків.

Джерелом творчої активності дитини, за визначенням В.Д.Лихвар, є інформаційно—енергетичний обмін, що здійснюється за рахунок біоенергетичного, психоенергетичного, інтелектуально—енергетичного й мотиваційно—діяльнісного потенціалів людини. Творчість, на думку дослідника, розглядається як “пульсація енергії різних рівнів, завдяки чому відбувається перехід від небуття до буття, здійснюється приріст змістовності в бутті й у самому суб'єкті творчості” [1, с. 164]. Дослідник підкреслює, що художньо—творчий потенціал дитини представляє собою універсальну, цілісну якість людини, змістовна визначеність якої виявляється в художньо—творчій діяльності шляхом прирощення матеріально—духовних цінностей та саморозвитку і самореалізації особистості, концентруючи для цього фізичні, психологічні й духовні ресурси” [1, с. 165].

Змістовна характеристика художньо—творчого потенціалу учнів основної школи (зокрема школярів із труднощами у спілкуванні) є певід'ємною частиною цілісного гармонійного розвитку особистості. Будучи органічно пов'язаним з основними параметрами розвитку особистості (фізична енергія, задатки, здібності, мораль та інш.), художньо—творчий потенціал особистості водночас має свою структуру, яка охоплює такі складові, як біоенергетична, психоенергетична, інтелектуально—інформаційна та мотиваційно—діяльнісна.

Художньо—творчий потенціал учнів із труднощами у спілкуванні є багаторівневою функціональною системою, яка виявляється у творчій активності особистості у художній діяльності, зумовлена рівнем розвитку природних задатків і творчих здібностей школярів, особливостями чуттєвого сприймання, інтелектуальною активністю, інтересами і внутрішніми потребами та творчою ініціативою у їх взаємодії. На основі багаторівневості художньо—творчого потенціалу учнів даної категорії убачається доцільність організації відповідного педагогічного забезпечення, яке б стимулювало б розвиток творчих здібностей особистості.

Серед більш вагомих педагогічних умов, що забезпечують ефективний розвиток художньо—творчого потенціалу учнів з труднощами у спілкуванні у процесі художньої діяльності доцільно

виокремити такі:

- урахування вчителями особливостей мети та завдань розвитку художньо-творчого потенціалу учнів даної категорії;
- здійснення поетапного розвитку складових художньо-творчого потенціалу школярів у процесі художньої діяльності;
- стимулювання у виховному процесі у позаурочний час художньо-творчої активності учнів шляхом використання спеціально дібраних педагогічних засобів та врахування відповідних чинників соціокультурного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Лихвар В.Д. Естетичне сприймання як фактор розвитку художньо-образного мислення учнів початкової школи // Наукові записки кафедри педагогіки. – Харків: ХДУ; ХПК; Основа, 1998. – Вип.3. – С.164-173.

*Копіца О.І.
Криворізький ДПУ*

КУЛЬТУРА ДІАЛОГІЧНОГО СПІЛКУВАННЯ ЯК ПЕДАГОГІЧНА УМОВА УСПІШНОГО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ

Мета даної статті: висвітлити актуальність проблеми формування культури діалогічного спілкування та її вплив на розвиток всебічно розвинутої особистості учня; розкрити пріоритетність діалогічної форми спілкування і труднощі, що виникають у процесі діалогу; визначити шляхи досягнення найбільш ефективних форм і засобів діалогічного спілкування.

Одним із показників, за якими оцінюється культура особистості, рівень моральної вихованості є культура діалогічного спілкування, оскільки саме в ній проявляється інтелект та рівень мислення індивіда, його освіченість та загальна вихованість та ціннісні орієнтації. Особливої значущості сьогодні набуває необхідність формування культури спілкування у школярів, яка пов'язана з інтенсифікацією інформаційних комунікацій, широким впровадженням мережі Інтернету, що певною мірою негативно впливає на створення культури особистісного мовленнєвого простору. Учні оволодівають естетикою слова, словесним самовираженням у діалогічному спілкуванні.

Сучасне суспільство орієнтовано на виховання “успішної особистості”. Ми розуміємо складність цієї задачі, проте вважаємо, що формування культури діалогічного спілкування знаходиться у прямому зв'язку з формуванням та розвитком активного учасника